

פרשת ראה תשפ"א תורה מול נבואה

דברים פרק יג

(א) את כל הדבר אשר אנכי מצוה אתכם אתו תשמרו לעשות לא תסוף עליו ולא תגרע ממנו: פ (ב) פי יקום בקרבך נביא או חלם חלום ונתן אליך אות או מופת: (ג) ובא האות והמופת אשר דבר אליך לאמר נלכה אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם ונעבדם: (ד) לא תשמע אל דברי הנביא ההוא או אל חולם החלום ההוא פי מנסה ה' אלהיכם אתכם לדעת הישכם אלהים את ה' אלהיכם בכל לבבכם ובכל נפשכם: (ה) אחרי ה' אלהיכם תלכו ואתו תיראו ואת מצותיו תשמרו ובקלו תשמעו ואתו תעבדו ובו תדבקו: (ו) והנביא ההוא או חלם החלום ההוא יומת פי דבר סרה על ה' אלהיכם המוציא אתכם מארץ מצרים והפדך מבית עבדים להדיחך מן הדרך אשר צוה ה' אלהיך ללכת בה ובערת הרע מקרבך:

רש"י

(א) את כל הדבר - קלה כחמורה - תשמרו לעשות - ליתן לא תעשה על עשה האמורים בפרשה. שכל השמר לשון לא תעשה הוא, אלא שאין לוקין על השמר של עשה: לא תסוף עליו - חמשה טוטפות בתפילין, חמשה מינין בלולב, ארבע ברכות בברכת כהנים: (ב) ונתן אליך אות - בשמים, כענין שנאמר בגדעון (שופטים ו, יז) ועשית לי אות, ואומר (שם ו, לט) יהי נא חורב אל הגוה וגו': או מופת - בארץ אף על פי כן לא תשמע לו. ואם תאמר מפני מה נותן לו הקדוש ברוך הוא ממשלה לעשות אות, כי מנסה ה' אלהיכם אתכם: (ה) ואת מצותיו תשמרו - תורת משה: ובקולו תשמעו - בקול הנביאים: ואתו תעבדו - במקדשו: ובו תדבקו - הדבק בדרכיו. גמול חסדים, קבור מתים, בקר חולים, כמו שעשה הקדוש ברוך הוא: (ו) סרה - דבר המוסר מן העולם שלא היה ולא נברא ולא צויתיו לדבר כן, דיסטולוד"א בלע"ז [הסרה]: והפדך מבית עבדים - אפילו אין לו עליך אלא שפדאך, דיו:

רמב"ן

(ב) כי יקום בקרבך נביא או חלם חלום - יקראנו הכתוב "נביא" על פי עצמו, שיאמר הוא השם דבר עמי בהקיץ ואני נביאו שלוח לכם שתעשו כן. ויתכן שירמוז הכתוב למה שהוא אמת כי בנפשות בקצת האנשים כח נבואי ידעו בו עתידות, לא ידע האיש מאין יבא בו, אבל יתבודד ותבא בו רוח לאמר ככה יהיה לעתיד לבא בדבר פלוני. ויקראו לו הפילוסופים כה"ן, ולא ידעו סבת הענין אך הדבר נתאמת לעיני רואים. אולי הנפש (בחדודה) [בהתבודדה] תדבק בשכל הנבדל ותתכוין בו. והאיש הזה יקרא "נביא" כי מתנבא הוא, ועל כן יבא האות והמופת אשר יאמר אליך: ונתן אליך אות או מופת - ענין "אות", סימן על דבר שיהיה אחרי כן בדמיונו, כענין שנאמר איש על דגלו באותות (במדבר ב ב), כי כשיבא הנביא ויאמר דבר פלוני עתיד להיות לדמיון שיהיה כך יקרא אות, כענין שנאמר (ישעיה ז יד) לכן יתן אדני הוא לכם אות, שהאל עמנו, משם בן אשת הנביא. והמלה נגזרת מן אתה (להלן לג ב). והמופת יאמר על דבר מחודש שיעשה לפנינו בשנוי טבעו של עולם, כענין שנאמר לדרוש המופת

אשר היה בארץ (דהיי"ב לב לא), ונתתי מופתים בשמים ובארץ דם ואש (יואל ג ג). והיא מלה מקוצרת מן מופלאת, כמו שרית ישראל (דהיי"א יב לח). וישאילהו הלשון לדבר שהוא חוץ מן המנהג, כמו שנאמר (יחזקאל כד כד) והיה יחזקאל לכם למופת, ואמר (שם פסוק כז) ותדבר ולא תאלם עוד והיית להם למופת, כי מעשיו פלא בעיני הרואים, כדרך ותרד פלאים (איכה א ט). וכן אתיא ותמהיא וגו' אתוהי כמה רברבין ותמהוהי כמה תקיפין (דניאל ג לב ג), האותות והמופתים, כי הפלא והתימה ענין אחד: והיו ביציאת מצרים אותות, והם הדברים שיאמר להם מתחלה למחר יהיה האות הזה (שמות ח יט), והיו שם מופתים שיעשו בחדוש בלי שיקדימו להודיע בו, וכן מה אות כי אעלה בית ה' (ישעיה לח כב) שיקדים להודיעו, ואמר באות ההוא בעצמו לדרוש המופת אשר היה בארץ, לדעת החדוש ההוא איך נתחדש אצלם. וכן המטה אשר נהפך לנחש קראו אות כאשר הודיע בו לבני ישראל (שמות ד יז), וקראו מופת כאשר עשאו לפני פרעה לחדוש (שם פסוק כא). וכן כאשר הלך עבדי ישעיהו ערום ויחף שלש שנים אות ומופת על מצרים ועל כוש (ישעיה כ ג), כי היה בדבר אות מגיד על מה שיאתה, ופלא במנהג שילך הנביא ככה. אם כן "ונתן אליך אות או מופת", פירושו שיאמר אני הנביא השלוח אליכם שתעבדו ע"ז פלונית וזה לכם האות כי למחר יבא הארבה החסיל והגזם, או יתן להם מופת שישלך לפניכם מטה ויהיה לתנין: ובספרי אמר אות הוא מופת ומופת הוא אות, אלא שדברה תורה בשתי לשונות. אולי כונתם לומר, שאין חלוק בין שניהם ואין הפרש ביניהם, ודי היה להזכיר האחד, אלא שרצתה התורה להפליג בענין לומר כל אות ואת שיתן אליך מכל אותות שבעולם: והאיש הזה שיקרא עצמו נביא ויצוה לעבוד ע"ז, על דרך הפשט נביא הע"ז הוא שיאמר צלם פעור שלחני אליכם שהוא האלהים וצוה שתעבדוהו בכך וכך, והוא שאמר בו הכתוב עוד (להלן יח כ) ואשר ידבר בשם אלהים אחרים ומת, כי כל מתנבא בשם אלהים אחרים לעבוד אותם יתנבא כי הם לו לאלהיו, והזכירו שם עם נביאי השקר. אבל העולה בזה מדברי רבותינו (סנהדרין צ א), כי זה הנביא הנזכר בכאן מתנבא בשם ה', יאמר השם הנכבד שלחני שתעבדו לפעור כי היה השותף עמו במעשה בראשית, או שהוא גדול מכל האלהים לפניו ורצה שיעבדו אליו. והם ז"ל הזכירו, כי אפילו יאמר שיעבדו לע"ז אפילו שעה אחת בלבד, כגון שיאמרו עבדו לפעור היום הזה בלבד ותצליחו בדבר פלוני כי כן הרצון לפני השם הנכבד, הוא חייב מיתה, וגם זה הוא כפשוטו של מקרא. והנה צוה הכתוב שלא נשמע למתנבא בשם ה' לעבוד ע"ז כלל, ולא נביט באותות ובמופתים שיעשה, והזכיר הטעם מפני שאנחנו ידענו מיציאת מצרים שהוא מעשה ממש לא חזיון ולא מראה כי לה' הארץ והוא המחדש והחפץ והיכול ואין אלהים מלבדו, וידענו ממעמד הר סיני כי הוא פנים בפנים צוה אותנו ללכת בדרך הזה שלא נעבוד לזולתו כלל, וכבודו לאחר לא נתן, וזה טעם אשר צוה ה' אלהיך - (פסוק ו). והנה דבר סרה על השם, שלא צוהו ככה מעולם, או סרה דבר על כבודו, שאין ראוי לעבוד לאל אחר: (ד) וטעם כי מנסה ה' אלהיכם אתכם - לאמור כי ענין המופת אשר בא והראהו השם לזה בחלומו או בכיהונו רצון האלהים היה בו לנסותכם באהבתו. וכבר פירשתי (בראשית כב א) כי הנסיון יקרא כן מצד המנוסה, ואמר לדעת - שיודע בפועל מה שהוא בכח וגלוי לפניו: והנה מצות כל

רמב"ן (המשך)

הפרשה במתנבא לעבוד ע"ז, אבל במתנבא בשם ה' לשנות בדברי התורה, רבותינו דרשו בו (סנהדרין צ א) שאם בא לעקור דבר אחד מן התורה, כגון שיתיר החזיר או אחת מן העריות, כמשפט הזה יעשה לו. אבל אם יתיר זה לקצת הימים להוראת שעה, כגון אליהו בהר הכרמל, אנו חייבים לשמוע אליו ולעשות ככל אשר יצונו. ונראה, שאם יתנבא בשם ה' לצוות מצוה שיחדש, כגון שהיה במקרא מגלה (מגילה יד א), שאינו חייב מיתה, אלא שאין לנו לשמוע אליו, דכתיב אלה המצות (ויקרא כז לד) אין נביא רשאי לחדש בהם דבר מעתה. ואולי כיון שלא נאמין לו הנה הוא נביא השקר, ומיתתו בחנק: (ה) **אחרי ה' אלהיכם תלכו** - היא מצוה שנלך אחר עצתו וממנו לבדו נדרוש כל נעלם ונשאל כל עתיד, כענין ותלך לדרוש את ה' (בראשית כה כב), כי יבא אלי העם לדרוש אלהים (שמות יח טו). וכן יעשו ישראל עם הנביאים, האין פה נביא לה' ונדרשה את ה' מאותו (מ"ב ג יא), ויגד לנו ה' אלהיך את הדרך אשר בה נלך ואת הדבר אשר נעשה (ירמיה מב ג). ובספרי, אחרי ה' אלהיכם, זה ענין. והוא מה שפירשנו, שנשמע לקול אותותיו ונלך אחרי עצתו. ואותו תיראו - שתאמינו כי הוא אשר בידו נפש כל חי ובידו להמית ולהחיות ופוקד עון ומשלם שכר. ואת מצותיו תשמרו - תורת משה. ובקולו תשמעו - לעשות כל מה שיצוה אותנו מלבד התורה, כמו שאמר שמואל (ש"א יג יג) נסכלת לא שמרת את מצות ה', והוא מה שפירש עוד (להלן יח טו) נביא מקרבך מאחיד כמוני יקים לך ה' אלהיך אליו תשמעון, ואמר (שם פסוק יט) והיה האיש אשר לא ישמע אנכי אדרש מעמו, שהוא חייב מיתה בידי שמים, וכמו שבא במצות הנביא הכני ופצעני בדבר ה' (מ"א כ לה לו). וכן אמרו בספרי (ראה ס), ובקולו תשמעו, בקול נביאיו. ואתו תעבדו ובו תדבקון - כבר פירשתי (לעיל ו יג, יא כב). והנה כבר נאמר (לעיל ו יג) את ה' אלהיך תירא ואתו תעבוד, אבל החזירו בכאן, לשלול שלא נירא מדברי הנביא מפני האות והמופת ולא נעבור על עבודת ה' בעבור דבריו, כי מן ה' לבדו נירא ולא מאל אחר, ולהוסיף ובקולו תשמעו:

רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ז הלכה א

מיסודי הדת לידע שהאל מנבא את בני האדם, ואין הנבואה חלה אלא על חכם גדול בחכמה גבור במדותיו ולא יהא יצרו מתגבר עליו בדבר בעולם אלא הוא מתגבר בדעתו על יצרו תמיד והוא בעל דעה רחבה נכונה עד מאד, אדם שהוא ממולא בכל המדות האלו שלם בגופו כשיכנס לפרדס וימשך באותן הענינים הגדולים הרחוקים ותהיה לו דעה נכונה להבין ולהשיג והוא מתקדש והולך ופורש מדרכי כלל העם ההולכים במחשכי הזמן והולך ומזרז עצמו ומלמד נפשו שלא תהיה לו מחשבה כלל באחד מדברים בטלים ולא מהבלי הזמן ותחבולותיו אלא דעתו פנויה תמיד למעלה קשורה תחת הכסא להבין באותן הצורות הקדושות הטהורות ומסתכל בחכמתו של הקדוש ברוך הוא כולה מצורה ראשונה עד טבור הארץ ויודע מהן גדלו, מיד רוח הקודש שורה עליו, ובעת שתנוח עליו הרוח תתערב נפשו במעלת המלאכים הנקראים אישים ויהפך לאיש אחר ויבין בדעתו שאינו כמות שהיה אלא שנתעלה על מעלת שאר בני אדם החכמים כמו שנאמר בשאול והתנבית עמם ונהפכת לאיש אחר.

רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ט הלכה א

דבר ברור ומפורש בתורה שהיא מצוה עומדת לעולם ולעולמי עולמים אין לה לא שינוי ולא גרעון ולא תוספת שנאמר את כל הדבר אשר אנכי מצוה אתכם אותו תשמרון לעשות לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו, ונאמר והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת, הא למדת שכל דברי תורה מצווין אנו לעשותן עד עולם, וכן הוא אומר חוקת עולם לדורותיכם, ונאמר לא בשמים היא, הא למדת שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה, לפיכך אם יעמוד איש בין מן האומות בין מישראל ויעשה אות ומופת ויאמר שה' שלחו להוסיף מצוה או לגרוע מצוה או לפרש במצוה מן המצות פירוש שלא שמענו ממושה, או שאמר שאותן המצות שנצטוו בהן ישראל אינן לעולם ולדורי דורות אלא מצות לפי זמן היו, הרי זה נביא שקר שהרי בא להכחיש נבואתו של משה, ומיתתו בחנק על שהזיד לדבר בשם ה' אשר לא צוהו, שהוא ברוך שמו צוה למשה שהמצוה הזאת לנו ולבנינו עד עולם ולא איש אל ויכזב.